

ZASADY PRAWIDŁOWEGO STOSOWANIA ŚRODKÓW OCHRONY ROŚLIN

Użytkownik profesjonalny i nieprofesjonalny

Zabiegi chemicznej ochrony roślin mogą być wykonywane jedynie przez osoby pełnoletnie i odpowiednio przeszkolone. Ustawa z 8 marca 2013 r. o środkach ochrony roślin wprowadza podział użytkowników środków ochrony roślin (ś.o.r.) na „profesjonalnych i nieprofesjonalnych”.

• **Użytkownik profesjonalny** – to osoba fizyczna, która stosuje środki ochrony roślin w celach innych niż własne niezarobkowe potrzeby, w szczególności w ramach działalności gospodarczej lub zawodowej, w tym w rolnictwie i leśnictwie.

Jest on zobowiązany do:

- odbycia szkolenia w zakresie stosowania ś.o.r. (uzyskany certyfikat ważny jest przez 5 lat i po upływie tego okresu, aby zachować uprawnienia należy odbyć szkolenie uzupełniające),
- prowadzenia ewidencji wykonywanych zabiegów ś.o.r. z podaniem przyczyny zabiegu i przechowywanie jej przez okres 3 lat,
- prowadzenia ochrony roślin zgodnie z zasadami integrowanej ochrony, która obowiązuje go od 1 stycznia 2014 r.

• **Użytkownik nieprofesjonalny** – to osoba fizyczna, niebędąca użytkownikiem profesjonalnym, która stosuje ś.o.r. na małą skalę, np. na działkach czy ogródkach przydomowych. Może on stosować jedynie niektóre ś.o.r., sprzedawane najczęściej w opakowaniach o bardzo małej pojemności.

Stosowanie środków ochrony roślin

Według ustawy o środkach ochrony roślin z 8 marca 2013 r., środki te należy stosować w taki sposób, aby nie stwarzać zagrożeń dla zdrowia ludzi, zwierząt oraz dla środowiska, w tym przeciwdziałać zniesieniu środków ochrony roślin na obszary i obiekty niebędące celem zabiegu z zastosowaniem tych środków oraz planować stosowanie środków ochrony roślin z uwzględnieniem okresu, w którym ludzie będą przebywać na obszarze objętym zabiegiem.

Wszystkie zalecenia dotyczące stosowania ś.o.r. zawarte są w etykiecie. Są one wynikiem wielu badań laboratoryjnych i polowych. Producent środka ponosi odpowiedzialność za jego niewłaściwe działanie tylko wtedy, kiedy zastosowany był on zgodnie z etykietą.

Obecne prawo nie zabrania zastosowania dawek zredukowanych, dzielonych lub łącznego stosowania agrochemikaliów, co do których na etykiecie nie ma wyraźnego zakazu, ale odpowiedzialność spoczywa na stosującym, a nie na producencie środka.

Dawki, w jakich stosuje się środek są zawsze podane w etykiecie i pod żadnym pozorem nie można ich przekraczać.

Warunki stosowania środków ochrony roślin

Według rozporządzenia MRiRW z 31 marca 2014 r. środki ochrony roślin, stosuje się na terenie otwartym przy użyciu:

1. **sprzętu naziemnego** w odległości **co najmniej 20 m od pasiek**,
2. **opryskiwaczy ciągnikowych i samobieżnych polowych lub sadowniczych** w odległości **co najmniej 3 m od krawędzi jezdni dróg publicznych**, z wyłączeniem dróg publicznych zaliczanych do kategorii dróg gminnych oraz powiatowych,
3. **opryskiwaczy ciągnikowych i samobieżnych sadowniczych** w odległości **co najmniej 3 m od zbiorników i cieków wodnych oraz terenów nieużytkowanych rolniczo**, innych niż będących celem zabiegu z zastosowaniem środków ochrony roślin,
4. **opryskiwaczy ciągnikowych i samobieżnych polowych** w odległości **co najmniej 1 m od zbiorników i cieków wodnych oraz terenów nieużytkowanych rolniczo**, innych niż będących celem zabiegu z zastosowaniem środków ochrony roślin,

- chyba że w etykiecie środków ochrony roślin podano większe odległości od tych miejsc lub obiektów, po uwzględnieniu których można stosować te środki.

Odległości od zbiorników i cieków wodnych są mierzone w linii prostej od krawędzi koryta naturalnego cieku wodnego, kanału lub rowu lub górnej krawędzi masy zbiornika wodnego.

Na terenie otwartym stosuje się je, **jeżeli prędkość wiatru nie przekracza 4 m/s**.

Według rozporządzenia PEiR (WE) 1107/2009 na stosującym środki spoczywa obowiązek poinformowania przed użyciem środka wszystkich sąsiadów, którzy mogą być narażeni na znoszenie cieczy roboczej i którzy zwrócili się o taką informację.

Wymagania dotyczące sprzętu

Zgodnie z ustawą z 8 marca 2013 r. o środkach ochrony roślin, do zabiegu z zastosowaniem ś.o.r. używa się sprzętu przeznaczonego do stosowania środków ochrony roślin, który:

1. **użyty zgodnie z przeznaczeniem** nie stwarza zagrożenia dla zdrowia ludzi, zwierząt oraz dla środowiska,
2. **jest sprawny technicznie i skalibrowany** tak, aby zapewnić prawidłowe stosowanie środków ochrony roślin.

Sprzęt przeznaczony do stosowania ś.o.r., będący w użytkowaniu przez użytkowników profesjonalnych, który w przypadku braku sprawności technicznej może stwarzać szczególne zagrożenie dla zdrowia ludzi, zwierząt lub dla środowiska, poddaje się okresowym badaniom.

Do czasu przeprowadzenia pierwszego badania w celu potwierdzenia sprawności technicznej sprzętu przeznaczonego do stosowania środków ochrony roślin, posiadacz tego sprzętu jest obowiązany do przechowywania dowodów jego nabycia.

W przypadku braku dowodów nabycia sprzętu przeznaczonego do stosowania środków ochrony roślin, sprzęt taki nie może być wykorzystywany do czasu potwierdzenia jego sprawności technicznej na podstawie badań sprawności technicznej tego sprzętu.

Zgodnie z rozporządzeniem MRiRW z 8 grudnia 2013 r. w sprawie wymagań dotyczących sprawności technicznej opryskiwaczy, badania w celu potwierdzenia sprawności technicznej sprzętu przeznaczonego do stosowania środków ochrony roślin przeprowadza się **w odstępach czasu nie dłuższych niż 3 lata**, przy czym pierwsze badanie tego sprzętu przeprowadza się nie później niż **po upływie 5 lat od dnia jego nabycia**.

Zgodnie z rozporządzeniem MRiRW z 13 grudnia 2013 r. w sprawie potwierdzania sprawności technicznej sprzętu przeznaczonego do stosowania środków ochrony roślin **protokół badania technicznego**, jest dokumentem potwierdzającym przeprowadzenie badania sprawności technicznej sprzętu przeznaczonego do stosowania środków ochrony roślin i jest sporządzany **w 2 egzemplarzach**, z których jeden wydaje się posiadaczowi sprzętu.

Sprzęt przeznaczony do stosowania środków ochrony roślin, którego wynik badania sprawności technicznej jest pozytywny, oznacza się **znakiem kontrolnym**, który umieszcza się na zbiorniku sprzętu przeznaczonego do stosowania środków ochrony roślin w widocznym miejscu.

Według rozporządzenia MRiRW z 19 maja 2015 r. przeprowadzanie badań sprawności technicznej dotyczy również:

- urządzeń przeznaczonych do zaprawiania nasion, innych niż przemysłowe, zwane dalej „zaprawiarkami do nasion”,
- instalacji przeznaczonych do stosowania środków ochrony roślin w formie oprysku lub zamgławiania w szklarniach lub tunelach foliowych, zwane dalej „opryskiwaczami szklarniowymi”,
- samobieżnego lub ciągnikowego sprzętu przeznaczonego do stosowania środków ochrony roślin w formie granulatu,
- sprzętu przeznaczonego do stosowania środków ochrony roślin w formie oprysku, innego niż opryskiwacze ręczne i plecakowe, których pojemność zbiornika przekracza 30 litrów, zwanego dalej „pozostałym sprzętem do stosowania środków ochrony roślin”.

Badania w celu potwierdzenia sprawności technicznej tego sprzętu przeprowadza się w odstępach czasu nie dłuższych niż 5 lat, przy czym pierwsze badanie przeprowadza się nie później niż po upływie 5 lat od dnia jego nabycia.

Czynności przed i po zabiegu

Przed zabiegiem z zastosowaniem ś.o.r. istotny jest kompleks działań związany z przygotowaniem opryskiwacza do pracy (m.in. dobór i ustawienie rozpylaczy, ustawienie wysokości belki polowej). Ważny jest również prawidłowy dobór środka i jego dawki oraz sporządzanie cieczy użytkowej.

Zgodnie z rozporządzeniem MRiRW z 22 maja 2013 r. przygotowanie środków ochrony roślin do zastosowania przez sporządzenie cieczy użytkowej odbywa się:

1. w sposób ograniczający ryzyko skażenia:
 - a) wód powierzchniowych i podziemnych w rozumieniu przepisów Prawa wodnego,
 - b) gruntu, w tym na skutek wycieku lub przesiąkania środków ochrony roślin w głąb profilu glebowego,
2. w odległości **nie mniejszej niż 20 m** od studni, ujęć wody oraz zbiorników i cieków wodnych – w przypadku sporządzania cieczy użytkowej z zastosowaniem środków ochrony roślin przeznaczonych dla użytkowników profesjonalnych.

Z resztkami cieczy użytkowej po zabiegu z zastosowaniem środków ochrony roślin należy postępować w sposób ograniczający ryzyko skażenia wód powierzchniowych i podziemnych w rozumieniu przepisów Prawa wodnego oraz gruntu, przy czym resztki cieczy użytkowej po zabiegu z zastosowaniem środków ochrony roślin przeznaczonych dla użytkowników profesjonalnych należy:

- 1) zużyć po uprzednim rozcieńczeniu na powierzchni, na której przeprowadzono zabieg, w miejscu, w którym zastosowano środek ochrony roślin w mniejszej ilości, jeżeli jest to możliwe, lub
- 2) unieszkodliwić z wykorzystaniem rozwiązań technicznych zapewniających biologiczną degradację substancji czynnych środków ochrony roślin, lub
- 3) unieszkodliwić w sposób inny niż wskazany w pkt 2, jeżeli jest on zgodny z przepisami o odpadach.

Czyszczenie sprzętu przeprowadza się:

1. w sposób ograniczający ryzyko skażenia:
 - a) wód powierzchniowych i podziemnych w rozumieniu przepisów Prawa wodnego,
 - b) gruntu, w tym na skutek wycieku lub przesiąkania środków ochrony roślin w głąb profilu glebowego,
2. w odległości **nie mniejszej niż 30 m** od studni, ujęć wody oraz zbiorników i cieków wodnych – w przypadku czyszczenia sprzętu przeznaczonego do stosowania środków ochrony roślin przeznaczonych dla użytkowników profesjonalnych.

Przepisu pkt 2 dotyczącego odległości od studni, ujęć wody oraz zbiorników i cieków wodnych nie stosuje się do czyszczenia sprzętu przeznaczonego do stosowania środków ochrony roślin w myjniach urządzeń ochrony roślin w rozumieniu przepisów w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budowle rolnicze i ich usytuowanie.

Przechowywanie ś.o.r. i postępowanie z opakowaniami

Zgodnie z rozporządzeniem MRiRW z 22 maja 2013 r. przechowuje się:

1. w oryginalnych opakowaniach oraz w sposób uniemożliwiający kontakt tych środków z żywnością, napojami lub paszą;
2. w sposób zapewniający, że:
 - a) nie zostaną przypadkowo spożyte lub przeznaczone do żywienia zwierząt,
 - b) są niedostępne dla dzieci,
 - c) nie istnieje ryzyko:
 - skażenia wód powierzchniowych i podziemnych w rozumieniu przepisów Prawa wodnego,
 - skażenia gruntu na skutek wycieku lub przesiąkania środków ochrony roślin w głąb profilu glebowego,
 - przedostania się do systemów kanalizacyjnych, z wyłączeniem oddzielnej bezodpływowej kanalizacji wyposażonej w szczelny zbiornik ścieków lub w urządzenia służące do ich neutralizacji.

Środki ochrony roślin przechowuje się w miejscach lub obiektach, w których zastosowano rozwiązania zabezpieczające przed skażeniem wód powierzchniowych i podziemnych w rozumieniu przepisów Prawa wodnego oraz gruntu, przy czym miejsca lub obiekty, w których są przechowywane środki ochrony roślin przeznaczone dla użytkowników profesjonalnych, powinny:

1. być położone w odległości **nie mniejszej niż 20 m** od studni oraz zbiorników i cieków wodnych, chyba że środki te są przechowywane na utwardzonej nawierzchni z betonu szczelnego lub z innych trwałych materiałów izolacyjnych, które są nieprzepuszczalne dla cieczy;
2. umożliwiać ich zamknięcie w sposób zapewniający, że przechowywane w nich środki są niedostępne dla osób trzecich.

Środki ochrony roślin najlepiej przechowywać w specjalnie wydzielonym do tego celu pomieszczeniu. Jeśli gospodarstwo nie dysponuje specjalnym pomieszczeniem, a ś.o.r. stosuje sporadycznie i w niewielkiej ilości, na ich przechowywanie można przeznaczyć oddzielną, umieszczoną poza budynkiem mieszkalnym i inwentarskim zamkniętą na klucz, oznakowaną skrzynię lub szafę.

Niedozwolone jest przechowywanie resztek ś.o.r. w opakowaniach nieoryginalnych, np. po środkach spożywczych czy lekarstwach.

Opakowania po ś.o.r. nie mogą być wykorzystywane jako surowce wtórne do ponownego wykorzystania do innych celów.

Puste opakowania po ś.o.r. należy trzykrotnie wypłukać wodą, a popłuczyny wlać do zbiornika z cieczą roboczą. Następnie czyste opakowania można oddać do punktu sprzedaży niekoniecznie tego, w którym zakupiony został preparat.

Zgodnie z polskim prawem użytkownicy środków ochrony roślin są zobowiązani do zwrotu opakowań po tych produktach, punkty sprzedaży – do ich przyjęcia, a producenci i importerzy – do zorganizowania systemu zbierania i zagospodarowania opakowań.

Aby wyjść naprzeciw tym wymogom prawnym, w 2004 r. Polskie Stowarzyszenie Ochrony Roślin (PSOR) zorganizowało i do dziś nadzoruje System Zbiórki Opakowań.

Ewidencja zabiegów

Każdy zabieg chemiczny wykonywany w gospodarstwie powinien zostać odnotowany w ewidencji zabiegów ochrony roślin. Prowadzenie takiej dokumentacji przez profesjonalnych użytkowników środków ochrony roślin wynika z przepisów RPEiR (WE) z 21 października 2009 r. oraz ustawy o środkach ochrony roślin z 8 marca 2013 r. **ewidencja powinna zawierać** nazwę zastosowanego preparatu, datę wykonania zabiegu, dawkę środka, nazwę rośliny uprawnej i obszar uprawy, na którym go zastosowano, a także przyczynę zastosowania ś.o.r. Ewidencje zabiegów powinna być **przechowywana przez okres 3 lat**.

Posiadacz gruntów lub obiektów, w których są wykonywane zabiegi z zastosowaniem środków ochrony roślin przez użytkownika profesjonalnego, jest obowiązany do **przechowywania przez okres 3 lat** przekazanej przez tego użytkownika **kopii dokumentacji**, dotyczącej ś.o.r. stosowanych na tych gruntach lub w tych obiektach, jeżeli wykonującym te zabiegi jest inny podmiot i posiadacz ten nie dysponuje tą dokumentacją.

Literatura

- ustawa z dnia 8 marca 2013 r. o środkach ochrony roślin (Dz.U., poz. 455) z późn. zm.,
- rozporządzenie PEiR (WE) nr 1107/2009 z dnia 21 października 2009 r. dotyczące wprowadzania do obrotu środków ochrony roślin i uchylające dyrektywy Rady 79/117/EWG i 91/414/EWG (Dz.Urz. UE L 309/1 z 24.11.2009),
- rozporządzenie MRiRW z dnia 22 maja 2013 r. w sprawie sposobu postępowania przy stosowaniu i przechowywaniu środków ochrony roślin (Dz.U., poz. 625),
- rozporządzenie MRiRW z dnia 18 grudnia 2013 r. w sprawie wymagań dotyczących sprawności technicznej sprzętu przeznaczonego do stosowania środków ochrony roślin (Dz.U., poz. 1742),
- rozporządzenie MRiRW z dnia 13 grudnia 2013 r. w sprawie potwierdzania sprawności technicznej sprzętu przeznaczonego do stosowania środków ochrony roślin (Dz.U., poz. 1686),
- rozporządzenie MRiRW z dnia 31 marca 2014 r. w sprawie warunków stosowania środków ochrony roślin (Dz.U., poz. 516),
- rozporządzenie MRiRW z dnia 19 maja 2015 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie potwierdzania sprawności technicznej sprzętu przeznaczonego do stosowania środków ochrony roślin (Dz.U., poz. 828),
- rozporządzenie MRiRW z dnia 19 maja 2015 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie wymagań dotyczących sprawności technicznej sprzętu przeznaczonego do stosowania środków ochrony roślin (Dz.U., poz. 829).

Przydatne linki

- www.min.rol.gov.pl
- www.piorin.gov.pl

Oprac.: Katarzyna Sitek
Anna Moskal
PODR Boguchwała

